

Bir İnsan Hakları İhlali Olarak Uluslararası İşletmelerde Modern Kölelik: Genel Bir Bakış ve Mücadele Stratejileri

◆◆◆ Modern Slavery in International Business as a Human Rights Violation: An Overview and Strategies to Combat

<https://doi.org/10.25204/iktisad.1492068>

Tuğba ERDEM ALADAĞ*

Öz

Makale Bilgileri

Makale Türü:

Derleme Makale

Geliş Tarihi:

29.05.2024

Kabul Tarihi:

25.10.2024

© 2025 İKTİSAD

Tüm hakları saklıdır.

Bu makale, uluslararası iş dünyasında modern köleliği ele alırken şirketlerin bu küresel sorunun çözümünde oynayabileceği olumlu rolleri incelemektedir. Modern kölelik, özellikle zorla çalıştırma, çocuk işçiliği ve insan kaçakçılığı gibi sömürü biçimlerini kapsayan bir insan hakları krizidir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) ve diğer küresel kuruluşlar, modern köleliğin yaygınlığını ortaya koyan veriler sunmakta ve dünya genelinde milyonlarca insanın bu durumdan etkilendiğini göstermektedir. Araştırma yöntemi olarak vaka analizi benimsenmiş ve modern kölelikle mücadelede başarılı uygulamalara odaklanılmıştır. Bu bağlamda, çeşitli uluslararası organizasyonların ve büyük şirketlerin modern kölelikle nasıl mücadele ettikleri incelenmiştir. Şirketlerin modern köleliğe karşı etkin stratejiler geliştirmek için şeffaf tedarik zinciri yönetimi, etik işe alım süreçleri ve işçi haklarını koruyan uygulamalar gibi adımlar attığı görülmüştür. Örneğin bazı firmalar adil ticaret sertifikalı ürünler geliştirerek işgücü sömürsünü azaltmış, diğerleri ise sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yaparak zorla çalıştırmayı önleme girişimlerine katılmıştır. Makalenin bulgularına göre modern kölelik küresel tedarik zincirlerinde karmaşıklık, yasal boşluklar ve ekonomik baskılar nedeniyle devam etmektedir. Ancak şirketlerin şeffaflık, işçi haklarını güçlendirme ve sorumlu iş uygulamaları aracılığıyla bu sorunun çözümüne aktif katkı sağlayabileceği vurgulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Modern kölelik, uluslararası ticaret, uluslararası işletmecilik.

Abstract

This article explores modern slavery in international business and examines the positive role that corporations can play in addressing this global problem. Modern slavery is a human rights crisis that encompasses forms of exploitation, particularly forced labour, child labour, and human trafficking. The International Labor Organization (ILO) and other global organizations provide data on the prevalence of modern slavery, showing that millions of people around the world are affected. Case study analysis was adopted as the research methodology, focusing on successful practices in combating modern slavery. In this context, how various international organizations and large corporations combat modern slavery was examined. It was observed that companies have taken steps to develop effective strategies against modern slavery, such as transparent supply chain management, ethical recruitment processes and practices that protect labour rights. For example, some companies have reduced labour exploitation by developing fair trade-certified products, while others have collaborated with civil society organizations to engage in initiatives to prevent forced labour. The paper finds that modern slavery persists in global supply chains due to complexity, legal gaps and economic pressures. However, it emphasizes that companies can actively contribute to solving this problem through transparency, strengthening labour rights and responsible business practices.

Keywords: Modern slavery, international business, international trade.

Article Info

Paper Type:

Review Paper

Received:

29.05.2024

Accepted:

25.10.2024

© 2025 JEBUPOR

All rights reserved.

Atıf / to Cite (APA): Erdem Aladağ, T. (2025). Bir insan hakları ihlali olarak uluslararası işletmelerde modern kölelik: Genel bir bakış ve mücadele stratejileri. *İktisadi İdari ve Siyasal Araştırmalar Dergisi*, 10(26), 362-379. <https://doi.org/10.25204/iktisad.1492068>

Extended Abstract

Background:

This study provides an overview of modern slavery as a violation of human rights within the context of international business, addressing issues of exploitation through forced labor, child labor, and human trafficking. It highlights the gravity of these injustices, with data from the International Labor Organization illustrating the global repercussions of modern slavery, which affects millions, as evidenced by approximately 40 million victims worldwide (International Labour Organization and Walk Free Foundation, 2016). Persistence of modern slavery can be attributed to complex supply chains, existing legal gaps, and economic conditions that render entire populations susceptible to exploitation (Davidson, 2015; Feasley, 2016).

Research Purpose:

The study aims to evaluate the prevalence of modern slavery and its impact on global business, as well as to explore how businesses can serve as a significant force in addressing this issue. Specifically, it will investigate the enforceable requirements of ethical labor standards within supply chains and the collaboration with non-governmental organizations (NGOs) to raise awareness about situations of forced exploitation. The work emphasizes that corporations have ethical and legal responsibilities to respect human rights across their supply chains (LeBaron and Howard, 2015; Blitz and Simic, 2019).

Methodology:

This study employs a case study analysis method to highlight effective anti-slavery strategies implemented by leading international corporations. It presents various initiatives aimed at eliminating or reducing labor exploitation.

Findings:

The findings emphasize that effective strategies against modern slavery in international business require a combination of transparency, collaboration, and ethical labor practices. Companies committed to transparency, such as Patagonia and Nudie Jeans, enhance consumer trust and enable early detection of labor violations by providing detailed information about their supply chains and conducting regular audits. Collaborative efforts, exemplified by initiatives like the Responsible Supply Chain Initiative (RSCI) and IKEA's partnership with the International Federation of Building and Wood Workers (IFBWW), illustrate the importance of collective action in addressing labor exploitation across industries.

Additionally, ethical sourcing and certification programs, such as the Rugmark (GoodWeave) initiative, demonstrate the role of certifications in reducing child labor and promoting fair labor standards within complex supply chains. Partnerships with organizations like the International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco, and Allied Workers' Associations (IUF) enable companies to implement global framework agreements that uphold labor rights and fair working conditions across sectors. These strategies highlight that proactive engagement, regulatory compliance, and strong partnerships are essential for reducing modern slavery risks in global business environments.

Conclusions:

In conclusion, international companies hold substantial potential in addressing modern slavery by adopting responsible business practices. These efforts protect vulnerable workers, enhance corporate reputations, and contribute to sustainable economic growth. The document highlights that effective eradication of modern slavery requires a combination of regulatory support, corporate engagement, and consumer awareness. Enhanced collaboration among companies, regulators, and NGOs can drive systemic change within global supply chains, ultimately reducing slavery risks.

1. Giriş

Modern kölelik; bir kişinin tehdit, şiddet, zorlama, aldatma ve/veya gücün kötüye kullanılması nedeniyle reddedemediği veya terk edemediği sömürü durumlarını ifade eder. Zorla çalıştırma, borç esareti, insan kaçakçılığı, çocuk köleliği, zorla evlendirme ve cinsel sömürü gibi çeşitli ağır sömürü biçimlerini kapsamaktadır (Davidson, 2015; Mende, 2019: 233; Feasley, 2016: 15; Gold vd., 2015: 487).

Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization [ILO]) ve Walk Free Foundation tarafından Birleşmiş Milletler Göçmenlik Dairesi ile ortaklaşa yürütülen çalışmalar, dünya genelinde modern köleliğin endişe verici boyutlarını ortaya koymuştur. Veriler, 2016 yılında dünya genelinde 40 milyondan fazla insanın modern kölelik mağduru olduğunu göstermektedir. Modern köleliğin 40 milyon mağdurunun yaklaşık 25 milyonu zorla çalıştırılmakta, 15 milyonu ise zorla evlendirilmektedir. ILO aynı dönemde yaşları 5 ila 17 arasında değişen 152 milyon çocuğun işçi olarak çalıştırıldığını tahmin etmektedir. Bu çocukların yarıya yakını tehlikeli işlerde çalışmaktadır ve bunun da ötesinde çocuk işgücünün yarıya yakını 5-11 yaş arası çocuklar oluşturmaktadır. Tahminler, modern kölelikten etkilenen kadınların ve kız çocuklarının genel toplamın yüzde 71'ini oluşturduğunu göstermektedir (International Labour Organization ve Walk Free Foundation, 2016: 5). Bu istatistikler köleliğin geçmişin bir kalıntısı olmadığını, günümüzde uluslararası bir insan hakları krizi olarak varlığını devam ettirdiğini göstermektedir.

Modern kölelik etik, yasal, sosyal ve ekonomik sonuçları nedeniyle uluslararası iş dünyasında kritik bir konudur (LeBaron vd, 2018: 62; LeBaron ve Howard, 2015: 26; Stringer ve Michailova, 2018: 6). Küresel ekonominin çeşitli yönleriyle kesişerek tedarik zincirlerini, kurumsal itibarı, yasal uyumu, insan haklarını ve sürdürülebilir kalkınmayı etkilemektedir (Baderschneider ve Friedman, 2021: 104). İlk olarak modern kölelik küreselleşmiş bir ekonomide faaliyet gösteren işletmeler için ciddi etik zorluklar teşkil etmektedir. İşletmeler, faaliyetlerinin insan hakları ihlallerine katkıda bulunmamasını sağlamak konusunda ahlaki bir sorumluluğa sahiptir (Theron, 2022: 74). Modern köleliği görmezden gelmek sadece etik ilkelerle çelişmekle kalmaz, aynı zamanda müşteriler, yatırımcılar, çalışanlar ve toplumlar da dahil olmak üzere paydaşların işletmelere güvenini sarsar.

İkinci olarak modern köleliğin uluslararası işletmeler için önemli yasal sonuçları vardır. Birçok ülke insan kaçakçılığı, zorla çalıştırma ve diğer modern kölelik biçimleriyle mücadele etmek için yasa ve yönetmelikler çıkarmıştır. Bu yasalar, işletmelere operasyonlarında ve tedarik zincirlerinde modern köleliği tespit etme ve önleme yükümlülükleri getirmektedir. Bu yükümlülüklerin uyulmaması, özellikle modern kölelik karşıtı mevzuatın sağlam olduğu ülkelerde yasal yaptırımlara, para cezalarına, itibar kaybına ve pazara erişim kaybına yol açabilir (Sinclair ve Nolan, 2020: 164; Blitz ve Simic, 2019: 14).

Ayrıca modern kölelik, kurumsal itibarı ve marka imajını etkileyebilecek önemli bir sosyal sorundur. Günümüz dünyasında tüketiciler, yatırımcılar ve sivil toplum kuruluşları şirketlerin uygulamalarını ve temsil ettikleri değerleri giderek daha fazla önemsemektedir. Modern kölelik veya işgücü sömürüsü vakaları bir şirketin itibarını zedeleyerek kamuoyunda öfkeye, boykotlara ve olumsuz imaj oluşturabilir (Smith ve Johns, 2020: 271). Buna karşılık, etik kaynak kullanımı, sorumlu tedarik zinciri yönetimi ve insan haklarına saygı göstermek bir şirketin itibarını artırabilir, sosyal bilince sahip tüketicileri memnun edebilir ve paydaşların güvenini güçlendirebilir.

Ekonomik açıdan bakıldığında modern kölelik, tedarik zincirlerinde kısa vadeli maliyet avantajları sağlayabilir. Ancak uzun vade göz önüne alındığında sömürücü iş pratikleri, işletmelerin kârlılığına yönelik ciddi tehditler oluşturmaktadır. Örneğin sömürücü işgücü uygulamalarında bulunan tedarikçilerle çalışmak, yasal yaptırımlar sebebiyle operasyonel aksamalara ve mali kayıplara neden olabilir (Bakirci ve Ritchie, 2022: 576; Yagci Sokat ve Altay, 2023: 470). Ayrıca modern kölelik gibi uygulamaları, şirketlerin itibarını ve marka değerlerini olumsuz etkilemektedir (Flynn, 2020: 2; Nardella vd., 2023: 1). Bu nedenle modern kölelik riskinin azaltılması sadece ahlaki

bir zorunluluk değil, aynı zamanda sürdürülebilir işletme performansı için ekonomik bir gerekliliktir (Gold vd., 2015: 488; Szablewska ve Kubacki, 2023: 10).

Ayrıca modern köleliğin ele alınması küresel sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşılması açısından da büyük önem taşımaktadır. Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (SKH'ler), özellikle de Hedef 8 (İnsana Yakışır İş ve Ekonomik Büyüme) zorla çalıştırma, insan kaçakçılığı ve çocuk işçiliğinin tamamen ortadan kaldırılmasına işaret etmektedir (Birleşmiş Milletler, 2023). İşletmeler adil iş gücü uygulamalarını ve insan onuruna yakışır çalışma koşullarını destekleyerek ve etik tedarik zincirleri geliştirerek bu hedeflerin ilerletilmesinde hayati bir rol oynamaktadır.

Özetle modern kölelik etik, yasal, sosyal ve ekonomik sonuçları nedeniyle uluslararası iş dünyası için çözüm bekleyen önemli bir sorundur. İşletmeler, yalnızca yasal düzenlemelere uyum sağlamak için değil, aynı zamanda insan haklarını ve kurumsal itibarlarını korumak ve küresel olarak sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunmak için modern kölelik karşıtı girişimlerde aktif rol oynamalıdır.

Modern kölelik üzerine birçok akademik araştırma yürütülmüş ve hatırı sayılır bir yazın birikmiştir. Ancak modern köleliğin sürdürülmesinde uluslararası şirket pratiklerinin rolleri yeterince tartışılmamıştır. Bunun ötesinde uluslararası şirketlerin modern kölelikle mücadelede üstlenebilecekleri olumlu roller akademik çalışmalarda daha da az yer bulmuştur. Dolayısıyla, uluslararası işletmecilik ve modern kölelik ilişkisini çok yönlü ve çözüm odaklı inceleyen yeni çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu makalenin iki amacı vardır. Çalışma ilk olarak, uluslararası işletmelerde modern köleliğin kapsamına ve sonuçlarına ışık tutmayı hedeflemektedir. İkinci olarak ise modern kölelikle mücadelede uluslararası şirketlerin üstlenebileceği pozitif rolleri göstermeyi amaçlamaktadır. Araştırma amaçlarına ulaşmak için öncelikle modern köleliğin tarihsel gelişimi, uluslararası şirketlerde günümüzdeki görünümü ve modern kölelik ile ilgili kuramsal çerçeveler incelenmiştir. Ardından modern kölelikle mücadele bağlamında uluslararası şirketlerin örnek uygulamaları, başarılı katılım modelleri, işletmeler ve sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği çabaları vaka analizi yöntemiyle araştırılmış, politika yapıcılara ve uygulamacılara öneriler sunulmuştur.

2. Modern Köleliğe İlişkin Kuramsal Çerçevesel

Uluslararası ticaret ve işletmecilik bağlamında modern kölelik konusuna çeşitli kuramsal çerçevelerden bakılabilir. Bazı araştırmacılar modern köleliğin ekonomik temellerini araştırarak küresel ekonomi politikalarının, yoksulluğun ve eşitsizliğin bu durumun devam etmesine nasıl katkıda bulunduğunu incelemiştir (LeBaron, 2021: 2; Cockayne, 2021). Çalışmalar, gelişmiş ekonomilerdeki ucuz işgücü ve mal talebinin, gelişmekte olan ülkelerdeki sömürü uygulamalarını dolaylı olarak nasıl desteklediğini açığa çıkarmıştır. Öte yandan kurumsal sosyal sorumluluk ve bunun modern kölelik üzerindeki etkisi konusunda giderek daha fazla araştırma yapılmaktadır (Banerjee, 2021: 1; LeBaron ve Rühmkorf, 2017: 26; Byerly, 2012: 29). Bu çalışmalar, şirketlerin tedarik zincirlerini denetlemek, etik işgücü uygulamalarını yürürlüğe koymak için aldıkları önlemleri ve uyumluluğu sağlamada karşılaştıkları zorlukları incelemektedir. Modern köleliğin uluslararası şirketlerin faaliyet alanlarındaki görünümünü araştırmak için çeşitli kuramsal çerçevelerden faydalanılabilir (Phung ve Crane, 2018: 178).

Öncelikle küreselleşme kuramı serbest ticaret, çok uluslu şirketler ve küresel iş bölümü gibi yapıların modern köleliğin yaygınlaşmasına nasıl katkıda bulunduğu hakkında fikir verebilir. Birçok araştırma rekabetçi küresel pazarlarda maliyetleri düşürme ve verimliliği artırma güdüsünün, zorla çalıştırma ve çocuk emeği gibi modern kölelik pratiklerini kolaylaştırdığını öne sürmektedir (Landman ve Silverman, 2019: 285; Lamas, 2023). İkinci olarak, bağımlı ekonomik kalkınma kuramı sömürgecilik ve emperyalizm geçmişi az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri gelişmiş ülkelere

bağımlı hale getirdiğini savunmaktadır. Bu bağımlılık ilişkisi, yoksulluğu ve kırılganlığı sürekli kılarak kırılgan bireyleri modern kölelik biçimlerine karşı daha savunmasız hale getirmektedir. Bağımlılık kuramı, modern köleliği küresel eşitsizliklerin tarihsel gelişimi içinde anlama ihtiyacının altını çizmektedir (LeBaron ve Ayers, 2013: 888; Gould, 2010). Üçüncü olarak, eleştirel kuram modern köleliğin sürdürülmesinde güç ilişkileri ve toplumsal yapıların rollerine odaklanmaktadır. Eleştirel araştırmacılar tarafından özellikle neoliberal ekonomi politikalarının, modern köleliğin yayılmasında önemli rol oynadığı iddia edilmektedir. Eleştirel kuram, piyasa mekanizmasının işleyişi ile insan haklarının korunması arasındaki dengenin yeniden incelenmesi çağrısında bulunmaktadır (Rioux vd., 2020). Dördüncü olarak, kurumsal kuram resmi yapıların (yasalar ve yönetmelikler gibi) ve gayri resmi normların (kültürel uygulamalar ve iş etiği gibi) örgüt ve bireylerin davranışlarını şekillendirmedeki rolüne odaklanır. Modern kölelik bağlamında kurumsal kuram, uluslararası normların ve yasal düzenlemelerin işçi haklarıyla ilgili uygulamaları nasıl etkilediğini analiz etmek için kullanılabilir. Şirketlerin etik standartları benimseyerek ve teşvik ederek sektörel normları nasıl güçlendirebileceği de kurumsal kuram bakış açısıyla incelenebilir (Gold vd., 2015). Son olarak paydaş kuramı işletmelerin yalnızca hissedarlarına karşı değil, aynı zamanda çalışanlar, tedarikçiler, müşteriler ve topluma karşı sorumlulukları olduğunu ileri sürmektedir (Nikolova ve Arsić, 2017: 30). Bu açıdan bakıldığında şirketler, modern kölelik ile mücadelede aktif adımlar atmamla yükümlüdür.

Bu kuramsal çerçeveler, uluslararası işletmelerde modern köleliğin çok yönlü doğasına ilişkin değerli içgörüler sunmaktadır. Ancak modern kölelik yazınındaki ilerlemeye rağmen önemli bilgi boşlukları mevcuttur. İlk olarak önemli eksikliklerden biri, küresel tedarik zincirlerinde modern köleliğin isabetli bir şekilde ölçülmesidir (Stevenson ve Cole, 2018: 96). İkinci olarak modern köleliği azaltmayı amaçlayan yasaların, kurumsal politikaların ve diğer müdahalelerin uzun vadeli etkinliğini inceleyen boylamsal araştırmaların eksikliği bulunmaktadır. Bu tür çalışmalar, çabaların sürdürülebilirliğini ve kalıcı değişime katkıda bulunan faktörleri anlamak için çok önemlidir (Mehmood vd., 2023). Üçüncü olarak bazı araştırmalar tüketici farkındalığının şirket davranışı üzerindeki etkisini araştırmış olsa da tüketici davranışları, sertifikasyon programlarının etkinliği ve tüketicilerin etik ürünler için daha fazla ödeme yapma istekliliği konusunda çok yönlü çalışmalara ihtiyaç vardır (Carrington vd., 2021a). Dördüncü olarak mevcut araştırmaların çoğu çok uluslu şirketlere odaklanmakta ve modern köleliğin küresel tedarik zincirlerinde önemli bir rol oynayan KOBİ'lerde nasıl ele alındığına dair bir boşluk bırakmaktadır (Christ ve Burritt, 2018; Crane vd., 2022: 264). Son olarak küresel ekonomide modern köleliğin bütüncül bir şekilde anlaşılmasını sağlamak için ekonomi, hukuk, sosyoloji ve işletme çalışmalarından elde edilen içgörülerini birleştiren disiplinler arası araştırmalara ihtiyaç vardır (Caruana vd., 2021: 251). Ayrıca ülkeler ve sektörler arasında yapılacak karşılaştırmalı çalışmalar, modern kölelikle mücadelede etkili stratejiler konusunda değerli bilgiler sunabilir (Flynn ve Walker, 2021: 295).

4. Modern Köleliğin İş Dünyasına Olumsuz Etkileri

4.1. Uluslararası Ticaret Üzerindeki Etkisi

Sınırları dahilinde modern kölelik uygulamalarına olanak sağladığı veya bunları görmezden geldiği tespit edilen ülkeler, uluslararası toplumun ticari yaptırım ve kısıtlamalarıyla karşı karşıya kalma riski altındadır. Örneğin ABD Tarife Yasası, zorla veya çocuk işçi çalıştırılarak çıkarılan veya üretilen malların ithalatını yasaklamaktadır (Congressional Research Service, 2023). Bu tür yaptırımlara uğramak sadece ticaret akışını sektöre uğratmakla kalmaz, aynı zamanda bir ülkenin küresel pazardaki itibarını da zedeleyebilir.

Diğer yandan modern kölelik, bu uygulamalarda bulunan ülkeler veya işletmeler lehine haksız rekabet avantajları yaratarak adil ticaret ilkelerine zarar verir ve etik çalışma standartlarına uyan işletmeleri ve ekonomileri cezalandırarak küresel pazar dinamiklerini bozabilir (Eckert, 2013).

4.2. Rekabet Gücü Üzerindeki Etkisi

Zorla çalıştırma, kısa vadeli maliyet ve rekabet avantajları sağlasa da uzun vadeli sürdürülebilirliği önemli ölçüde engeller. Modern kölelik uygulamaları ortaya çıkan şirketler, kısa vadeli kazançlardan daha ağır basabilecek itibar zedelenmesi, tüketici boykotları ve yasal zorluklarla karşı karşıya kalabilirler. Zorla çalıştırma da dahil olmak üzere ucuz işgücüne aşırı bağımlılık, şirketlerde yenilikçiliği yavaşlatabilir ve teknolojik ilerleme ve kalite gelişiminin ihmal edilmesine yol açabilir. Bu durum, yenilikçilik ve kalitenin temel farklılaştırıcı unsurlar olduğu pazarlarda işletmelerin rekabet gücünü düşürebilir (Porter ve Kramer, 2006).

4.3. Kârlılık Üzerindeki Etkisi

Günümüzde tüketicilerin sosyal duyarlılığı giderek artmaktadır ve modern kölelikle bağlantılı ürünleri boykot etmeleri muhtemeldir. Bunun sonucunda ortaya çıkan itibar kaybı, sömürücü işgücü uygulamalarıyla elde edilen maliyet tasarruflarından daha büyük kayıplara yol açabilir (Lusty ve Richards, 2024; Kolben, 2019).

Para cezaları, yaptırımlar ve yasal işlemlerin maliyeti de dahil olmak üzere modern kölelikle bağlantılı olmak şirketlere yeni maliyetler yükleyebilir. Ayrıca işletmeler tedarik zincirlerini denetlemek ve uluslararası çalışma standartlarına uygunluğu sağlamak için yeni masraflara katlanmak zorunda kalabilirler (Nolan ve Bott, 2018: 15).

Yatırımcılar ve hissedarlar, yatırım kararlarında sosyal sorumluluk ve etik hususları giderek daha fazla dikkate almaktadır. Modern kölelikle ilişkilendirilen şirketler yatırım çekmekte zorlanabilir, bu da mali sağlıklarını ve büyüme beklentilerini olumsuz etkileyebilir (Sparkes, 2003).

4.4. Makroekonomik Etkiler

Modern kölelik, yoksulluğu ve eşitsizliği sürdürerek toplumların kalkınmasını zorlaştırmaktadır. Dezavantajlı/kırılgan grupların sömürülmesi beşerî sermayenin gelişimini engelleyerek ekonominin üretkenliğini ve büyüme potansiyelini etkilemektedir. Modern kölelik, ücretleri baskılayarak ve adil işgücü uygulamalarını reddederek işgücü piyasalarını bozmakta, yasalara uyan işletmeler ve işçiler için ücret standartlarını ve istihdam fırsatlarını kötüleştirmektedir (Carrington vd., 2021b).

Modern köleliğin uluslararası ticaret, rekabet gücü ve kârlılık üzerindeki etkileri, daha geniş sosyoekonomik bağlamla bağlantılıdır. Modern kölelik kısa vadede faydalı görünse de yasal cezalar ve itibar zedelenmesinden ekonomik kalkınmayı yavaşlatmaya ve işgücü piyasalarını çarpıtmaya kadar uzun vadeli sorunlar yaratmaktadır. Bu sebeple modern köleliğe karşı etik işgücü uygulamalarını benimsemek sadece ahlaki bir zorunluluk değil, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma için gerekli stratejik bir inisiyatifdir (Benstead vd., 2018).

5. Modern Kölelikle Mücadelede Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Modern kölelikle mücadele etmek ve mağdurların haklarını korumak için çok sayıda uluslararası yasa ve yönetmelik yürürlüğe konmuştur. Bu çabadaki kilit belgelerden biri, 1948 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'dir. Ayrıca Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization [ILO]) zorla çalıştırma ve insan kaçakçılığını ele almak için sözleşmeler ve tavsiyeler geliştirmiştir. Bunlar arasında her türlü zorla çalıştırmayı ortadan kaldırmayı ve işçi haklarını korumayı amaçlayan Zorla Çalıştırma Sözleşmesi (No. 29) ve Zorla Çalıştırmanın Kaldırılması Sözleşmesi (No. 105) bulunmaktadır (ILO, 2015).

Ayrıca Birleşmiş Milletler, insan ticaretini önlemeyi ve bununla mücadele etmeyi amaçlayan yasal olarak bağlayıcı bir araç olan İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin

Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol'ü oluşturmuştur. Protokol, insan ticaretini, kişilerin istismar amacıyla zorla işe alınması, taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınması olarak tanımlamaktadır. Protokol aynı zamanda insan ticareti mağdurlarını korumak ve onlara yardımcı olmak için hukuki, tıbbi ve sosyal hizmetlere erişim de dahil olmak üzere alınacak tedbirleri ana hatlarıyla belirtir (Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, 2000).

Modern kölelikle mücadeleye yönelik diğer bazı önemli girişimler ve çabalar arasında, 2030 yılına kadar köleliğin her türünün sona erdirilmesine yönelik özel bir hedefi olan Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve 2002 yılında Asya-Pasifik bölgesinde insan kaçakçılığı ve ilgili konuları ele almak üzere başlatılan uluslararası bir forum olan Bali Süreci yer almaktadır (Kneebone, 2014).

Uluslararası Gıda, Tarım, Otel, Lokanta, Yemek Hizmeti, Tütün ve Bağlantılı İşçiler Sendikası (International Union of Food, Agricultural, Hotel, Restaurant, Catering, Tobacco and Allied Workers' Associations [IUF]) birçok çok uluslu şirketle küresel çerçeve anlaşmaları imzalamıştır. Bunlar arasında Danone, Sodexo, Unilever, Chiquita, Nestlé, RIU Hotels ve Melia Hotels gibi şirketler bulunmaktadır. IUF'nin bu çok uluslu şirketlerle yaptığı küresel çerçeve anlaşmaları, tedarik zincirleri boyunca işçi haklarını güvence altına almayı ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi amaçlamaktadır. Bu anlaşmalar genellikle örgütlenme özgürlüğünün sağlanması, toplu pazarlık hakkının korunması, zorla çalıştırma ve çocuk işçiliğinin önlenmesi, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve insana yakışır çalışma koşullarının teşvik edilmesi konularına odaklanmaktadır. Bu anlaşmaların birçoğu cinsel tacizin önlenmesi (örneğin Melia Hotels ve RIU Hotels) ve geçici işçilerin haklarının korunması (örneğin Unilever) gibi belirli konuları da ele almaktadır. Düzenli denetimler ve sendikaların katılımı, uyumluluğun izlenmesine ve küresel tedarik zincirleri boyunca işçi haklarının korunmasına yardımcı olmaktadır (IUF, 2024).

Sosyal adaleti teşvik etmek ve işçi haklarını korumak amacıyla çalışma standartlarını belirleyen Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) çalışma haklarına ilişkin temel sözleşmeleri, işyerinde adil muamele, özgürlük ve eşitliğe ilişkin küresel standartları belirledikleri için modern kölelikle mücadelede büyük önem taşımaktadır. Zorla çalıştırmaya ilişkin sözleşmeler (No. 29 ve No. 105) borç esareti ve insan kaçakçılığı gibi uygulamaları doğrudan hedef almakta ve zorla çalıştırmanın her türünün yasaklanmasını sağlamaktadır. Örgütlenme özgürlüğü (No. 87) ve toplu pazarlık hakkı (No. 98) işçileri haklarını savunmaları için desteklerken, çocuk işçiliğine ilişkin sözleşmeler (No. 138 ve No. 182) savunmasız çocukları sömürüye karşı korumaktadır. Modern kölelik bağlamında, bu sözleşmeler toplu olarak sömürüye yol açan yoksulluk, eğitimsizlik ve denetimsiz işgücü piyasaları gibi temel nedenleri ele alarak sistemik ihlalleri ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır (ILO, 2024).

6. Modern Köleliğin Ortadan Kaldırılmasını Zorlaştıran Faktörler

6.1. Küresel Tedarik Zincirlerinin Karmaşıklığı

Modern tedarik zincirlerinin birden fazla ülkeyi kapsamaması ve çok sayıda tedarikçi kademesini içermesi, üretimin her aşamasının izlenmesini ve kontrol edilmesini zorlaştırmaktadır. Tedarik zincirlerinin şeffaf olmaması sömürücü uygulamaları maskeleyerek ve fark edilmeden devam etmelerine olanak tanımaktadır. Çeşitli seviyelerdeki tedarikçiler ve alt yükleniciler arasında hammadde ve bileşenlerin menşeyini takip etmek zor bir görevdir. Birçok şirket doğrudan tedarikçilerinin ötesinde kalan süreçler hakkında bilgi elde etmekte zorlanmakta, bu da alt kademe işçileri sömürüye karşı savunmasız bırakmaktadır (Gold vd., 2015).

6.2. Ekonomik Güdüler ve Piyasa Baskıları

Maliyetleri düşürme ve daha yüksek kâr elde etme arayışı modern kölelik uygulamalarını teşvik edebilir. Ürünleri hızlı ve ucuz bir şekilde teslim etme baskısı, işletmelerin bazen etik çalışma

standartlarından sapmasına yol açmaktadır. Bu ortamda etik uygulamalara bağlı kalan şirketler işgücü sömürsü yapan şirketlere kıyasla rekabet açısından dezavantajlı duruma düşürebilir. Bu rekabetçi zorlama, işletmeleri titiz çalışma standartları uygulamaktan vazgeçirebilir (Stevenson ve Cole, 2018: 81).

6.3. Yasal ve Düzenleyici Zorluklar

Pek çok bölgede modern köleliğe karşı yasalar ya mevcut değildir ya güncelliğini yitirmiştir ya da yetersiz bir şekilde uygulanmaktadır. Bu durum, kötü niyetli işletmeler tarafından istismar edilebilecek yasal boşluklar yaratmaktadır (Odia, 2020: 53).

6.4. Şeffaflık ve Hesap Verebilirlik Eksikliği

Ticari faaliyetlerde şeffaflığın sağlanması ve kuruluşların işgücü uygulamalarından sorumlu tutulması modern kölelikle mücadelede önemli etkenlerdir (Feasley, 2016). Bazı ülkeler modern kölelikle mücadeleyle ilgili kurumsal raporlamayı zorunlu kılmaktadır. Ancak birçok şirket kapsamlı denetimler yapmak yerine düzenlemelere asgari düzeyde uyum sağlamayı tercih etmektedir. Kurumsal sosyal sorumluluk girişimlerinin gönüllülük esasına dayanması, işletmelerin genellikle asgari uyumun ötesine geçme konusunda teşvikten yoksun olduğunu göstermektedir (Mehra ve Shay, 2016). Etik uygulamaların ve şeffaflığın temel değerler olarak önceliklendirildiği iş kültürüne ihtiyaç vardır (Schwartz, 2013).

6.5. Sosyal ve Kültürel Normlar

Dünyanın pek çok yerinde, kökleşmiş sosyal ve kültürel normlar modern köleliğin devam etmesine katkıda bulunmaktadır. Bu normlar çalışma hayatına, toplumsal cinsiyete ve nüfusun belirli kesimlerinin değerine yönelik tutumları etkileyebilmektedir. Bazı toplumlarda sömürücü emek uygulamaları normalleştirilmekte ve modern kölelik biçimleri olarak kabul edilmemektedir. Bu kültürel kabul, farkındalık yaratma ve değişim için savunuculuk yapma çabalarını engelleyebilir. Göçmenlere, etnik azınlıklara ve kadınlara yönelik ayrımcı tutumlar, modern köleliğe karşı savunmasızlığı daha da kötüleştirebilir. Bu sosyal önyargıların ele alınması, kapsayıcı ve eşitlikçi çalışma ortamlarının yaratılmasında hayati önem taşımaktadır (Giuliano, 2017).

6.6. Kapsamlı Veri Eksikliği

Modern köleliğin kapsam ve ölçeğinin tam olarak anlaşılması, kapsamlı ve güvenilir veri eksikliği nedeniyle engellenmektedir. Doğru veriler, doğru karar alma ve modern kölelikle mücadelede etkili stratejilerin geliştirilmesi için elzemdir. Modern köleliğin genelde gizli uygulanması, isabetli veri toplamayı zorlaştırmaktadır. Mağdurlar genellikle işini kaybetme korkusu, yetkililere güvenmeme veya haklarını bilmeme gibi nedenlerle sessiz kalmaktadır (Islam ve Van Staden, 2022). Çeşitli sektörlerde ve ülkelerde modern köleliğin yaygınlığı ve dinamikleri hakkında daha net bir resim sunabilecek sistematik araştırma ve veri toplama metodolojilerine ihtiyaç vardır.

6.7. Uluslararası Koordinasyon ve İş Birliği

Modern kölelikle etkin bir şekilde mücadele etmek için koordineli uluslararası çabalar gerekmektedir. Bununla birlikte, ülkelerin farklı öncelikleri, yasal sistemleri ve ekonomik kalkınma düzeyleri olması uyumlu eylemi engelleyebilir. Bu kapsamda gelişmiş ülkeler, gelişmekte olan ülkelerin modern

kölelikle daha etkin bir şekilde mücadele edebilmeleri için kapasite geliştirmelerini desteklemelidir (Sigmon, 2008).

6.8. Kaynak Tahsisi ve Önceliklendirme

Hükümetler, sivil toplum kuruluşları (STK) ve uluslararası kuruluşlar genellikle kaynak kısıtlamalarıyla karşı karşıya kalmakta, bu da yaygın farkındalık kampanyaları, yaptırım eylemleri ve mağdurlara yönelik destek hizmetleri yürütme becerilerini sınırlamaktadır. Diğer acil sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar arasında modern kölelik yeterli ilgiyi ve finansmanı her zaman bulamayabilir (Tzvetkova, 2002).

7. Modern Kölelikle Mücadelede İş Dünyasından Örnek Vakalar

7.1. Patagonia Şirketi

Doğa sporları giysileri ve çevresel sürdürülebilirlik girişimleriyle tanınan Patagonia, tedarik zincirinde modern kölelikle mücadele konusunda öncü bir şirket olmuştur. Patagonia, işgücü istismarlarını tespit etmek, önlemek ve ele almak için çok yönlü bir yaklaşım geliştirmiştir. Patagonia, küresel tedarik operasyonlarında şeffaflığa öncelik vererek ürünlerinin üretildiği fabrikalar, imalathaneler ve çiftlikler hakkında düzenli olarak bilgi yayınlamaktadır. Şirket, etik kaynak kullanımı konusundaki kararlılığına uygun olarak işçiler için daha iyi çalışma koşullarına ve ücretlere doğrudan katkıda bulunan ve sömürüye karşı savunmasızlıklarını azaltan adil ticaret sertifikalı giyim ürünlerini geliştirmiştir. Ayrıca tedarikçilerin Patagonia'nın çalışma standartlarına uyumunu sağlamak için düzenli denetimler yapılmaktadır. Bu denetimler, modern kölelik risklerinin tespit edilmesine yardımcı olarak eksikliklerin giderilmesi için hızlı hareket imkânı sağlamaktadır (Patagonia Inc, 2023).

Patagonia, küresel tedarik zincirlerinde çalışma koşullarını iyileştirmeyi ve insan kaçakçılığı ve kölelikle mücadele etmeyi amaçlayan Sorumlu Tedarik Zinciri Girişimi'nin (Responsible Supply Chain Initiative [RSCI]) kurucu üyesidir. RSCI aracılığıyla Patagonia, en iyi uygulamaları paylaşmak ve modern kölelik sorununu çözmek için etkili stratejiler geliştirmek üzere diğer şirketler ve paydaşlarla iş birliği yapmaktadır (E Silva, 2021).

7.2. Nudie Jeans

Sürdürülebilirlik ve etik uygulamalara bağlılığıyla tanınan İsveçli kot markası Nudie Jeans, tedarik zincirinde modern kölelikle mücadele etmek için çeşitli girişimleri hayata geçirmiştir. Yaklaşımları şeffaflık, adil işgücü uygulamaları ve tedarik zinciri ortaklarıyla aktif iş birliği üzerine odaklanmaktadır. Nudie Jeans, giysilerinin üretildiği ülkeler ve fabrikalar da dahil olmak üzere tedarikçileri ve üretim tesisleri hakkında ayrıntılı bilgi sağlamaktadır. Şirket yalnızca adil iş gücü uygulamalarına bağlılıklarını paylaşan ve bu standartlara uyum sağlayabilen tedarikçilerle çalışmaktadır. Nudie Jeans aynı zamanda hazır giyim işçilerinin çalışma koşullarını iyileştirmek için şirketlerle birlikte çalışan bağımsız, kâr amacı gütmeyen bir kuruluş olan Fair Wear Foundation (FWF) üyesidir. Bu üyeliğin bir sonucu olarak Nudie Jeans, FWF'nin zorla çalıştırmayı, çocuk işçiliğini ve diğer emek sömürüsü biçimlerini yasaklayan iş uygulamaları ilkelerine bağlılığını ilan etmiştir. Şirketin diğer bir önemli girişimi ise işçiler için yaşam ücreti taahhüdüdür. Şirket, tedarikçilerle iletişim kurarak ve hazır giyim sektöründe ücretleri yükseltmeyi ve çalışma koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan girişimleri destekleyerek bu hedef doğrultusunda aktif bir şekilde çalışmaktadır (Nudie Jeans, 2021).

7.3. Nestlé'nin Kakao Planı Girişimi

Nestlé'nin Kakao Planı 2009 yılında faaliyete geçmiştir. Bu girişim kakao çiftçilerinin yaşam ve ürün kalitesini iyileştirmeyi hedeflerken aynı zamanda kakao tedarik zincirinde çocuk işçiliği ve modern kölelik gibi kritik konuları ele almaktadır (Nestle Cocoa Plan, 2019). Bu kapsamlı program, Nestle'nin daha sürdürülebilir ve etik bir kakao endüstrisi yaratma amacını temsil etmektedir. Plan, çiftçilere sürdürülebilir tarım uygulamaları konusunda eğitim verilmesini, yüksek verim sağlayan ve hastalıklara dayanıklı fidanların dağıtılmasını ve çevre dostu uygulamaların teşvik edilmesini içermektedir. Nestlé Kakao Planı'nın en önemli bileşenlerinden birisi, Çocuk İşçiliği İzleme ve İyileştirme Sistemi'dir (Child Labour Monitoring and Remediation Systems [CLMRS]). CLMRS aracılığıyla Nestlé, çocuk işçiliği vakalarını tespit etmek için kakao çiftliklerini düzenli olarak takip etmekte ve yoksulluk ve eğitime erişim eksikliği gibi temel sorunların çözümüne katkı vermektedir. Uluslararası Kakao Girişimi (International Cocoa Initiative [ICI]) ve Adil Çalışma Derneği (The Fair Labour Association [FLA]) gibi kuruluşlarla yapılan ortaklıklar, programın modern kölelikle mücadele yeteneğini artırmaktadır (International Cocoa Initiative, 2017).

7.4. Adil Gıda Programı

Immokalee İşçileri Koalisyonu (Coalition of Immokalee Workers [CIW]) tarafından 2011 yılında başlatılan Adil Gıda Programı (Fair Food Program [FFP]), tarım sektöründe modern kölelikle mücadeleye yönelik dönüştürücü bir yaklaşım benimsemektedir. Daha etik ve şeffaf bir tedarik zinciri oluşturmak için kurumsal sorumluluk, tüketici farkındalığı ve çalışanların güçlendirilmesini birleştiren yenilikçi, işçi odaklı bir modeldir. FFP'nin temel taşı, çiftlik işçilerinin haklarını ve refahını yaklaşımının merkezine yerleştiren işçi temelli sorumluluk modelidir. Geleneksel kurumsal sosyal sorumluluk programlarının aksine işçi temelli sorumluluk modeli, işçilere kendi çalışma standartlarının izlenmesi ve uygulanmasında aktif bir rol vermiştir. FFP'nin önemli faaliyetlerinden birisi, tarım işçilerinin hakları ve sorumlulukları konusunda eğitilmesidir. CIW, çiftliklerde eğitim oturumları düzenleyerek işçilerin FFP kuralları ve ihlal bildirme mekanizmaları hakkında bilgilendirilmesini sağlamaktadır. Bağımsız bir kuruluş olan Adil Gıda Standartları Konseyi (Fair Food Standards Council [FFSC]), FFP'nin standartlarına uygunluğun izlenmesinden sorumludur. Buna düzenli denetimler yapmak, şikayetleri araştırmak ve ihlaller tespit edildiğinde düzeltici önlemlerin alınmasını sağlamak dahildir (Coalition of Immokalee Workers, 2020).

7.5. Tüketici Ürünleri Forumu

Tüketici Ürünleri Forumu (The Consumer Goods Forum [CGF]), modern kölelikle mücadele çabaları da dahil olmak üzere olumlu değişim arayışında olan tüketici ürünleri üreticileri ve perakendecilerini bir araya getiren küresel bir ağıdır. CGF, 2016 yılında aldığı zorla çalıştırmayı önleme kararı ile önemli bir taahhütte bulunmuş ve bunu küresel tedarik zincirlerinde kritik bir sorun olarak kabul etmiştir. Bu karar üç ilkeyi içermektedir: her işçi hareket özgürlüğüne sahip olmalıdır, hiçbir işçi işe girmek için ödeme yapmamalıdır, hiçbir işçi borçlandırma yoluyla çalışmaya zorlanmamalıdır (The Consumer Goods Forum, 2020). CGF, tüketim ürünleri sektöründe işçi hakları ve çalışma koşullarına odaklanan Sosyal Sürdürülebilirlik Komitesi'ni kurmuştur. Bu komite, tedarik zincirlerinde zorla çalıştırma ve modern köleliğin ortadan kaldırılmasına yönelik çabalara rehberlik etmektedir. CGF, tedarik zincirlerini modern kölelikten arındırmak için zorla çalıştırmaya karşı Öncelikli Sektör İlkeleri'ni geliştirmiştir. Bu ilkeler, etik olmayan işe alım uygulamaları ve zorla çalıştırmanın ortadan kaldırılmasını ele almaktadır. CGF tarafından başlatılan diğer bir girişim olan İnsan Hakları Koalisyonu (Human Rights Coalition [HRC]) ise zorla çalıştırma ile mücadeleye odaklanan eylem odaklı bir örgütlenmedir (The Consumer Goods Forum, 2018).

7.6. IKEA

IKEA'nın "Göçmen İşçi Refahı Girişimi", tedarik zincirlerinde göçmen işçilerin koşullarını ve haklarını iyileştirmeyi ve böylece modern köleliğe karşı daha geniş çaplı mücadeleye katkıda bulunmayı amaçlayan kapsamlı bir programdır. Girişimin temel amaçlarından biri, göçmen işçileri borç esaretinden ve diğer sömürü biçimlerinden koruyan etik işe alım uygulamalarının sağlanmasıdır. IKEA, tedarikçilerinden adil işe alım süreçlerine uymalarını talep etmektedir. Bu da işçilerin işe girmek için herhangi bir ücret ödememeleri ve hareket özgürlüğü haklarına saygı gösterilmesi anlamına gelmektedir. IKEA, göçmen işçileri yasal hakları konusunda eğitirken aynı zamanda düzenli tedarik zinciri denetimleri gerçekleştirmektedir (IKEA Social Entrepreneurship, 2022).

IKEA ile Uluslararası İnşaat ve Ahşap İşçileri Federasyonu (International Federation of Building and Wood Workers [IFBWW]) arasındaki anlaşma, işçileri modern kölelik de dahil olmak üzere sömürüden koruyan etik kurallar belirlemeye odaklanmaktadır. Temel ilkelerden biri zorla çalıştırmanın yasaklanmasıdır. Anlaşma, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 29 ve 105 sayılı Sözleşmelerine uygun olarak hiçbir şekilde zorla çalıştırma veya köleliğe müsamaha gösterilmemesini sağlamaktadır. İşçiler tehdit altında çalışmaya zorlanamaz, işverenler "depozito" talep edemez veya kimlik belgelerine el koyamaz, böylece istihdamın tamamen gönüllü olması sağlanır. Anlaşma, zorla çalıştırmayı önlemenin yanı sıra çocuk işçiliğini de kesinlikle yasaklamaktadır. Yalnızca 15 yaş ve üzeri ya da kendi ülkelerindeki yasal zorunlu eğitim yaşının üzerindeki bireylerin istihdam edilebilmesini zorunlu kılmaktadır. Bu zorunluluk, modern köleliğin yaygın bir bileşeni olan çocuk işçiliğinin IKEA'ya mal tedarik eden şirketlerde ortadan kaldırılmasını sağlamaktadır. ILO'nun 138 sayılı Sözleşmesi bu madde için kılavuz ilke olarak kullanılmaktadır (IFBWW, 1998).

7.7. Sorumlu İşe Alım İçin Liderlik Grubu

Sorumlu İşe Alım için Liderlik Grubu (LGRR), etik işe alım uygulamalarını ve özellikle göçmen işçileri istismar eden modern kölelik pratiklerini ortadan kaldırmak amacıyla kurulmuştur. Grubun öncelikli hedefi, hiçbir işçinin işe girmek için ödeme yapmamasını öngören "İşveren Öder" ilkesini teşvik etmektir. İşe alım maliyetleri çalışan tarafından değil işveren tarafından karşılanmalıdır. Bu ilke, özellikle borç esaretine yol açabilen fahiş işe alım ücretlerinin karşısındadır. LGRR, çok uluslu şirketler, STK'lar ve kamu kurumları da dahil olmak üzere çeşitli paydaş gruplarını bir araya getirerek iş birliği ve ortaklık yoluyla faaliyet göstermektedir. Bu katılımcı yaklaşım, en iyi uygulamaların, kaynakların ve bilginin paylaşılmasına olanak tanıyarak modern kölelikle mücadele çabalarının etkinliğini artırmaktadır (Institute for Human Rights and Business, 2022).

7.8. Rugmark

Rugmark, şimdiki adıyla GoodWeave International, el yapımı halı ve kilim endüstrisinde çocuk işçiliğiyle mücadele etmek için çalışan ve kâr amacı gütmeyen bir kuruluştur. 1994 yılında kurulan Rugmark, halı ve kilimlerin çocuk işçi kullanılmadan üretilmesini sağlamak amacıyla bir etiketleme ve sertifikasyon programı başlatmıştır. 2022 yılında bu kapsamı ev tekstili, giyim, moda takıları ve tuğla dahil olmak üzere diğer sektörlere de genişletmeyi hedeflemektedir. Programa katılan üreticiler, çocuk işçiliğini yasaklayan standartlara uymayı kabul etmekte ve ürünleri uygunluğun sağlanması için denetlenmektedir. 2022 yılında GoodWeave, büyük perakendeciler ve markaların yanı sıra butik mağazalar ve ihracatçılar da dahil olmak üzere 22 ülkede 431 şirketle ortaklık kurmuştur. Kuruluşundan bu yana 9.739 çocuğu sömürüden kurtarmış ve 87.915 çocuk için eğitim fırsatlarını kolaylaştırmıştır (GoodWeave International, 2022).

8. Tartışma ve Uluslararası İş Dünyasında Modern Kölelikle Mücadele Stratejileri

Sunulan vaka örnekleri, uluslararası iş dünyasında modern kölelikle mücadele stratejileri açısından önemli dersler ortaya koymaktadır. Şeffaflık ve düzenli denetimler, küresel tedarik zincirlerindeki modern kölelik risklerinin tespit edilmesi ve ele alınması için önem taşımaktadır (Gold vd., 2015). Hem Patagonia hem de Nudie Jeans şeffaflığın önemini vurgulamakta, tedarikçileri hakkında ayrıntılı bilgileri düzenli olarak açıklamakta ve çalışma standartlarına uygunluğu sağlamak için denetimler gerçekleştirmektedir. Bu yaklaşım sadece tüketici güvenini tesis etmekle kalmaz, aynı zamanda olası işgücü ihlallerinin erkenden tespit edilmesine ve ele alınmasına da yardımcı olur. Şirketler sömürü riskini azaltmak için uygulamalarını açıkça beyan etmeli ve tedarikçilerini adil çalışma standartlarından sorumlu tutmalıdır.

Modern kölelikle mücadele çabalarını ölçeklendirmek için sektörler ve endüstriler arasında iş birliği yapılması gereklidir. Sorumlu Tedarik Zinciri Girişimi (RSCI) aracılığıyla Patagonia; Uluslararası Kakao Girişimi (ICI) ve Adil Çalışma Derneği (FLA) ile ortaklıklar aracılığıyla Nestlé gibi birçok şirket, paydaşlarla birlikte çalışmanın önemini ortaya koymaktadır (Patagonia Inc, 2023; Nestlé Cocoa Plan, 2019; Institute for Human Rights and Business, 2022). Kolektif eylem, işletmelerin başarılı uygulamaları ve kaynakları paylaşmasına olanak tanıyarak kölelikle mücadele çabalarının genel etkinliğini artırır (Jardine ve Muaid, 2022). Sorumlu İşe Alım için Liderlik Grubu (LGRR) da çok uluslu şirketler, STK'lar ve kamu kurumları arasındaki ortaklıkların etik işe alımı nasıl teşvik edebileceğini ve özellikle göçmen işçiler için sömürüye dayalı uygulamaları nasıl ortadan kaldırdığını göstermektedir (LeBaron, 2020; Yeates ve Pillinger, 2019).

Etik kaynak kullanımı ve adil ticaret sertifikasyon programlarına katılım, çalışma koşullarının iyileştirilmesine ve zorla çalıştırma riskinin azaltılmasına doğrudan katkıda bulunmaktadır (Bennett, 2022). Patagonia'nın adil ticaret sertifikalı ürünleri ve Nudie Jeans'in adil işgücü uygulamalarına ilişkin tutumu, sorumlu kaynak kullanımının işçilerin korunmasında oynayabileceği rolü göstermektedir. Bu şirketler daha iyi ücretleri ve daha güvenli çalışma koşullarını aktif olarak destekleyerek işçilerin sömürüye karşı savunmasızlığını azaltmaktadır (Nudie Jeans, 2021; Patagonia Inc, 2023). Etik kaynak kullanımı stratejilerinin tedarik zincirlerine dahil edilmesi, işgücü riskinin yüksek olduğu sektörlerde modern kölelikle mücadelede çok önemli bir adımdır. Şu anda GoodWeave International olarak bilinen Rugmark, etik işgücü uygulamalarına bağlılığın bir başka örneğini sunmaktadır. El yapımı halı endüstrisinde çocuk işçiliğiyle mücadele etmek için kurulan şirket, ev tekstilinden moda takılara kadar geniş bir ürün yelpazesinin çocuk emeği sömürülmeden üretilmesini sağlamak için sertifika programını genişletmiştir. Rugmark, üreticileri denetleyerek ve küresel çapta şirketlerle ortaklık kurarak binlerce çocuğu sömürü koşullarından kurtarmış ve eğitim fırsatları sağlamıştır (GoodWeave International, 2022).

Bir diğer temel strateji de işçilerin kendi çalışma standartlarını izleme ve uygulama konusunda güçlendirilmesidir (O'Rourke, 2003). Örneğin Adil Gıda Programı (FFP), işçilere haklarını korumaları için araçlar sağlayan işçi odaklı bir model izlemektedir. Bu yaklaşım, işçileri eğiterek ve ihlalleri bildirmek için mekanizmalar sağlayarak güç dinamiğini değiştirmekte ve işçilerin adil işgücü uygulamalarının korunmasında aktif katılımcılar olmasını sağlamaktadır (Asbed ve Hitov, 2017). İşçileri, çalışma standartlarının izlenmesi ve uygulanmasında aktif rol almaları için güçlendirmek, sömürüyü önlemede oldukça etkili bir stratejidir.

Yoksulluk ve etik olmayan işe alım uygulamaları gibi modern köleliğin temel nedenlerinin çözüme kavuşturulması da bir diğer önemli konudur. Nestlé'nin Kakao Planı ve IKEA'nın Göçmen İşçi Refahı Girişimi gibi girişimler, işçilerin ekonomik koşullarını iyileştirmeyi ve zorla çalıştırmaya karşı savunmasızlığı azaltmanın anahtarı olan etik işe alım uygulamalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Örneğin Nestlé'nin Kakao Planı, izleme ve eğitim girişimleri yoluyla kakao çiftçilerinin geçim kaynaklarını iyileştirmeye ve çocuk işçiliğiyle mücadeleye odaklanmaktadır. Altta yatan bu sosyal ve ekonomik meselelerin ele alınması, tedarik zincirlerinde uzun vadeli değişim yaratmak için elzemdir (Han vd., 2024; De Haan ve Van Dijk, 2006).

Modern kölelikle mücadele aynı zamanda sürekli gelişim için çaba göstermeyi de gerektirir. IKEA'nın tedarik zinciri denetimleri ve etik kılavuzları gibi örneklerin çoğu, şirketlerin gelişen riskler karşısında kölelikle mücadele stratejilerini düzenli olarak gözden geçirme ve güncelleme ihtiyacını yansıtmaktadır. Bu da tedarik zincirleri ve düzenleyici ortamlar değiştikçe işletmelerin modern köleliği ele alma konusunda proaktif kalmalarını sağlar.

Bununla birlikte, IKEA ve IFBWW vakasından çıkarılacak en önemli derslerden biri, çalışma standartlarının izlenmesinde şeffaflığın ve paydaş katılımının önemidir. IKEA, Davranış Kurallarını iç ve dış denetimler yoluyla uygulamak için önemli adımlar atmış olsa da, IFBWW gibi sendikaların uyumluluğun izlenmesindeki sınırlı rolü, daha fazla şeffaflık ve aktif paydaş katılımına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Sendikaların ve diğer işçi temsilcilerinin denetim sürecine tam olarak dahil edilmesini sağlamak yalnızca kurumsal sosyal sorumluluk girişimlerinin güvenilirliğini artırmakla kalmaz, aynı zamanda işçiler, sendikalar ve tüketiciler arasındaki güveni de güçlendirir. Şeffaf denetim sistemleri ve aktif sendika katılımı olmadan, kurumsal sosyal sorumluluk çabalarının tedarik zinciri boyunca çalışma koşullarının iyileştirilmesine yönelik gerçek taahhütler yerine sadece halkla ilişkiler araçları olarak algılanması riski bulunmaktadır.

Son olarak etik ürün ve uygulamalara yönelik talebin artırılmasında tüketicilerin ve kamuoyunun katılımının sağlanması önemli bir rol oynamaktadır. Adil Gıda Programı, Rugmark ve Tüketici Ürünleri Forumu gibi girişimler tüketiciler, kamu kurumları ve diğer paydaşlar arasında farkındalık yaratmanın önemini vurgulamaktadır. Modern kölelikten arındırılmış ürünler için tüketici odaklı talep yaratmak, şirketleri etik işgücü uygulamalarına öncelik vermeye zorlamaktadır (Walker, 2019). Tüketicileri satın alma kararlarının etkileri konusunda eğitmek, sistemik değişimi yönlendirebilmekte ve işletmeleri daha yüksek çalışma standartlarına uymaya teşvik edebilmektedir.

9. Sonuç

Uluslararası ticarete modern kölelikle mücadele, küresel ekonomik sistemler, sosyo-kültürel dinamikler ve yasal çerçevelerle iç içe geçmiş çok yönlü bir süreçtir. Tedarik zincirlerinin karmaşıklığı, ucuz işgücüne dayalı ekonomik teşvikler ve yetersiz yasal mekanizmalar modern köleliğin devam etmesine neden olmaktadır. Şeffaflık, çalışanların desteklenmesi, etik işe alım ve iş birliği bu sorunun çözümüne yardımcı olabilir. Patagonia, Nudie Jeans ve IKEA gibi markalar, şeffaf tedarik zinciri yönetimi ve işçi haklarını savunan stratejiler aracılığıyla modern köleliğe karşı etkili adımlar atmaktadır. Bu örnekler, sistemik değişim için büyük ölçekli işbirliklerine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Şeffaflık, modern kölelikle mücadelede kritik bir unsurdur. Şirketlerin tedarik zincirlerindeki süreçleri açık bir şekilde yönetmeleri, denetleme mekanizmalarını güçlendirmeleri ve işçi haklarını koruyan uygulamalar geliştirmeleri çok önemlidir. Patagonia, bu tür bir şeffaflığın modern kölelik risklerini nasıl azaltabileceğine dair güçlü bir örnek sunmaktadır. İşçi haklarına öncelik vermek sadece etik bir zorunluluk değil, aynı zamanda işverenlerin itibarını güçlendirmek için de bir stratejidir.

İşçilerin güçlendirilmesi ve etik işe alım uygulamaları, borç esareti ve zorla çalıştırma gibi sömürü biçimlerinin ortadan kaldırılması için son derece önemlidir. Sorumlu İşe Alım için Liderlik Grubu ve IKEA'nın Göçmen İşçi Refahı Girişimi, işçilerin haklarını savunmaları için platformlar oluşturarak borç esaretini azaltmak ve işçi özerkliğini artırmak için etkili adımlar atmaktadır. Bu strateji, işçilerin sömürüye karşı daha güçlü bir direnç oluşturmalarını sağlamaktadır.

Kolektif eylem ve uluslararası iş birliği, modern kölelikle mücadelede başarıyı artıran önemli faktörlerdir. Adil Gıda Programı ve Tüketim Malları Forumu gibi girişimler şirketlerin, hükümetlerin ve STK'ların ortak çabalarının modern kölelik riskini azaltmada etkili olduğunu göstermektedir. Bu tür işbirlikleri, geniş bir kaynak ve bilgi yelpazesinden yararlanarak sistemik değişimin sağlanmasına

yardımcı olabilir. İşletmelerin sosyal sorumluluk girişimlerini yasal ve düzenleyici çerçevelerle destekleyerek modern kölelikle mücadele için daha geniş kapsamlı çözümler yaratmak mümkündür.

Yasal ve düzenleyici çerçeveler modern kölelikle mücadelenin temel taşlarıdır. Ulusal ve uluslararası yasalar sömürüyü caydırır ve işçi haklarını korur. Patagonia gibi şirketlerin ve diğerlerinin daha güçlü politikaları savunarak yasalar yoluyla modern köleliği önleme çabaları, küresel bir norm oluşturmanın önemini vurgulamaktadır. Yasaların etkili bir şekilde uygulanması, modern kölelikle mücadelede başarılı sonuçlar alınmasını sağlar.

Bilinçli tüketici davranışı ve tüketici aktivizmi, modern kölelikle mücadele etmeleri için şirketlere baskı yapmanın önemli yollarıdır. Farkındalık kampanyaları ve etik ürünlere yönelik artan talep, şirketlerin tedarik zincirlerini gözden geçirmelerini ve daha sürdürülebilir işgücü uygulamaları geliştirmelerini sağlayabilir. Şeffaflık ve adalet talep eden tüketiciler daha geniş bir kültürel değişime katkıda bulunabilir ve sorumlu tüketiciliği teşvik edebilir.

Modern kölelikle mücadele, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle doğrudan bağlantılıdır. İşçilerin yaşam koşullarını iyileştirmek, eğitime erişimi artırmak ve dezavantajlı topluluklar için ekonomik fırsatlar yaratmak, modern köleliği sürdüren temel faktörleri ortadan kaldırmanın anahtarıdır. Nestlé'nin Kakao Planı ve IKEA'nın Göçmen İşçi Refahı Girişimi gibi projeler, modern kölelikle mücadele etmek ve uzun vadeli sosyal değişim sağlamak için sürdürülebilir çözümler sunmaktadır.

Bu bağlamda, uluslararası girişimler IUF, ILO, Rugmark ve IKEA-IFBWW işbirlikleri modern kölelikle mücadeleye önemli katkılar sağlamıştır. IUF küresel işçi haklarını güvence altına almak için çok uluslu şirketlerle iş birliği yaparken ILO zorla çalıştırma, çocuk işçiliği ve ayrımcılığa karşı küresel standartlar geliştirmiştir. Rugmark, çocuk işçiliğine karşı sertifika programları aracılığıyla el yapımı halı ve tekstil sektöründe etik üretimi teşvik etmekte, IKEA-IFBWW ise zorla çalıştırmaya karşı aldığı tedbirlerle işçi haklarını korumaktadır.

Sonuç olarak modern kölelikle mücadele işletmelerin, hükümetlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve tüketicilerin ortak çabalarını gerektiren zorlu ancak temel bir süreçtir. Sadece mevcut sömürü uygulamalarını ortadan kaldırmakla kalmayıp aynı zamanda gelecekteki sömürü risklerini de azaltan sürdürülebilir sosyal ve ekonomik sistemlerin oluşturulmasını gerektirir. Bu bağlamda şeffaflık, etik işe alım uygulamaları, iş birliği ve tüketici katılımı modern köleliğin ortadan kaldırılmasına yönelik çözümler sunmaktadır.

Kaynaklar

- Asbed, G. ve Hitov, S. (2017). Preventing forced labor in corporate supply chains: The fair food program and worker-driven social responsibility. *Wake Forest Law Review*, 52, 497-531. http://ciw-online.org/wp-content/uploads/HitovAsbedArticle_AuthorCopy.pdf
- Baderschneider, J. ve Friedman, A. K. (2021). Addressing modern slavery in global supply chains: The role of business. Chisolm-Straker, M. ve Chon, K. (Ed.), *The historical roots of human trafficking: Informing primary prevention of commercialized violence* içinde (s. 101-119). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-70675-3_7
- Bakirci, K. ve Ritchie, G. (2022). Corporate liability for modern slavery. *Journal of Financial Crime*, 29(2), 576-588. <https://doi.org/10.1108/JFC-09-2021-0189>
- Banerjee, B. (2021). Modern slavery is an enabling condition of global neoliberal capitalism: Commentary on modern slavery in business. *Business & Society*, 60(2), 415-419. <https://doi.org/10.1177/0007650319898478>
- Bennett, E. A. (2022). The efficacy of voluntary standards, sustainability certifications, and ethical labels. A. Marx, G. V. Calster, J. Wouters, K. Otteburn ve D. Lica (Ed.), *Research handbook on global governance, business and human rights* içinde (s. 177-204). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781788979832.00016>

- Benstead, A. V., Hendry, L. C. ve Stevenson, M. (2018). Horizontal collaboration in response to modern slavery legislation: An action research project. *International Journal of Operations & Production Management*, 38(12), 2286-2312. <https://doi.org/10.1108/IJOPM-10-2017-0611>
- Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu. (2000, 15 Kasım). *Protocol to prevent, suppress and punish trafficking in persons especially women and children, supplementing the United Nations Convention against transnational organized crime*. <https://tinyurl.com/mwkptuyt>
- Birleşmiş Milletler. (2023). *Promote inclusive and sustainable economic growth, employment and decent work for all*. <https://www.un.org/sustainabledevelopment/economic-growth/>
- Blitz, B. ve Simic, A. (2019). The modern slavery regime: a critical evaluation. *Journal of the British Academy*, 7 (Supp. 1), 1-34. <http://doi.org/10.5871/jba/007s1.001>
- Byerly, R. T. (2012). Combating modern slavery: What can business do?. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*, 9(5), 25-34. <http://doi.org/10.5871/jba/007s1.001>
- Carrington, M., Chatzidakis, A. ve Shaw, D. (2021a). *Addressing consumer awareness and (in) action towards modern slavery*. Modern Slavery and Human Rights, Policy & Evidence Centre. <https://eprints.gla.ac.uk/255488/1/255488.pdf>
- Carrington, M., Chatzidakis, A. ve Shaw, D. (2021b). Consuming worker exploitation? Accounts and justifications for consumer (in) action to modern slavery. *Work, Employment and Society*, 35(3), 432-450. <https://doi.org/10.1177/0950017020926372>
- Caruana, R., Crane, A., Gold, S. ve LeBaron, G. (2021). Modern slavery in business: The sad and sorry state of a non-field. *Business & Society*, 60(2), 251-287. <https://doi.org/10.1177/0007650320930417>
- Christ, K. L. ve Burritt, R. L. (2018). Current perceptions on the problem of modern slavery in business. *Business Strategy & Development*, 1(2), 103-114. <https://doi.org/10.1002/bsd2.15>
- Coalition of Immokalee Workers, (2020). *Fair food program*. <https://ciw-online.org/fair-food-program/>
- Cockayne, J. (2021). *Developing freedom: The sustainable development case for ending modern slavery, forced labour, human trafficking*. New York: United Nations University.
- Congressional Research Service. (2023). *Section 307 and Imports Produced by Forced Labor*. <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/IF/IF11360>
- Crane, A., LeBaron, G., Phung, K., Behbahani, L. ve Allain, J. (2022). Confronting the business models of modern slavery. *Journal of Management Inquiry*, 31(3), 264-285. <https://doi.org/10.1177/1056492621994904>
- Davidson, J. O. C. (2015). *Modern slavery: The margins of freedom*. Springer.
- De Haan, E. ve Van Dijk, M. (2006). *Labour conditions in IKEA's supply chain: Case studies in Bangladesh and Vietnam*. SOMO. <https://tinyurl.com/y4x35uvu>
- E Silva, B. A. (2021). *CSR authenticity and consumers' attitudes in the context of food waste: The case study of too good to go* (Yüksek Lisans Tezi). Universidade Catolica Portuguesa. Portekiz.
- Eckert, S. (2013). The business transparency on trafficking and slavery act: Fighting forced labor in complex global supply chains. *Journal of International Business and Law*, 12(2), 383. <https://scholarlycommons.law.hofstra.edu/jibl/vol12/iss2/17/>
- Feasley, A. (2016). Eliminating corporate exploitation: Examining accountability regimes as means to eradicate forced labor from supply chains. *Journal of Human Trafficking*, 2(1), 15-31. <https://doi.org/10.1080/23322705.2016.1137194>
- Flynn, A. (2020). Determinants of corporate compliance with modern slavery reporting. *Supply Chain Management: An International Journal*, 25(1), 1-16. <https://doi.org/10.1108/SCM-10-2018-0369>
- Flynn, A. ve Walker, H. (2021). Corporate responses to modern slavery risks: An institutional theory perspective. *European Business Review*, 33(2), 295-315. <https://doi.org/10.1108/EBR-05-2019-0092>
- Giuliano, P. (2017). *Gender: An historical perspective*. National Bureau of Economic Research. Working Paper: 23635. <https://www.nber.org/papers/w23635>

- Gold, S., Trautrim, A. ve Trodd, Z. (2015). Modern slavery challenges to supply chain management. *Supply Chain Management: An International Journal*, 20(5), 485-494. <https://doi.org/10.1108/SCM-02-2015-0046>
- GoodWeave International. (2022). Annual Report 2022 Transforming Supply Chains, Transforming Lives. <https://goodweave.org/wp-content/uploads/2024/03/GW-annual-report-2022.pdf>
- Gould, A. J. (2010, 30 Eylül- 2 Ekim). Modern slavery: A regional focus [Konferans sunumu özeti]. *Second Annual Interdisciplinary Conference on Human Trafficking: 2nd (2010)*. Nebraska, ABD. <https://digitalcommons.unl.edu/humtrafconf2/7/>
- Han, C., Jia, F., Jiang, M. ve Chen, L. (2024). Modern slavery in supply chains: a systematic literature review. *International Journal of Logistics Research and Applications*, 27(7), 1206-1227. <https://doi.org/10.1080/13675567.2022.2118696>
- IFBWW. (1998). *IFBWW-IKEA agreement on rights of workers*. https://training.itcilo.org/actrav_cdrom1/english/global/guide/ifbww.htm#Code
- IKEA Social Entrepreneurship. (2022). *Refugee employment initiative*. <https://tinyurl.com/5n7bd2r6>
- ILO. (2015). *105 no'lu zorla çalıştırmanın kaldırılması sözleşmesi*. <https://www.ilo.org/tr/resource/105-nolu-zorla-calistirmanin-kaldirilmasi-sozlesmesi>
- ILO. (2024). *Conventions, protocols and recommendations*. <https://tinyurl.com/4vhurr6e>
- Institute for Human Rights and Business. (2022). *The leadership group for responsible recruitment*. <https://www.ihrb.org/employerpays/leadership-group-for-responsible-recruitment>
- International Cocoa Initiative. (2017). *New report highlights Nestlé's efforts to tackle child labour in its cocoa supply chain*. <https://www.cocoainitiative.org/news/new-report-highlights-nestles-efforts-tackle-child-labour-its-cocoa-supply-chain>
- International Labor Organization and Walk Free Foundation. (2016). *Global estimates of modern slavery*. <https://www.walkfree.org/projects/global-estimates-of-modern-slavery/>
- Islam, M. A. ve Van Staden, C. J. (2022). Modern slavery disclosure regulation and global supply chains: Insights from stakeholder narratives on the UK Modern Slavery Act. *Journal of Business Ethics*, 180, 1-25. <https://doi.org/10.1007/s10551-021-04878-1>
- IUF. (2024). *Agreements*. <https://www.iuf.org/what-we-do/global-agreements/>
- Jardine, A. ve Muaid, R. (2022). Campaigning against modern slavery: Social assets for business action. *Journal of Modern Slavery: A Multidisciplinary Exploration of Human Trafficking Solutions*, 7(2), 97-144. <https://tinyurl.com/d337jxw8>
- Kneebone, S. (2014). The Bali process and global refugee policy in the Asia-Pacific region. *Journal of Refugee Studies*, 27(4), 596-618. <https://doi.org/10.1093/jrs/feu015>
- Kolben, K. (2019). The consumer imaginary: Labor rights, human rights, and citizen-consumers in the global supply chain. *Vanderbilt Journal of Transnational Law*, 52, 839-898. <https://scholarship.law.vanderbilt.edu/vjtl>
- Lamas, B. (2023). Modern slavery in the global economy. Pargas, D. A. ve Schiel, J. (Ed.), *The Palgrave Handbook of Global Slavery throughout History* içinde (s. 661-680). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-13260-5_37
- Landman, T. ve Silverman, B. W. (2019). Globalization and modern slavery. *Politics and Governance*, 7(4), 275-290. <https://doi.org/10.17645/pag.v7i4.2233>
- LeBaron, G. (2020). *Combatting modern slavery: Why labour governance is failing and what we can do about it*. John Wiley & Sons.
- LeBaron, G. (2021). The role of supply chains in the global business of forced labour. *Journal of Supply Chain Management*, 57(2), 29-42. <https://doi.org/10.1111/jscm.12258>
- LeBaron, G. ve Ayers, A. J. (2013). The rise of a 'new slavery'? Understanding African unfree labour through neoliberalism. *Third World Quarterly*, 34(5), 873-892. <https://doi.org/10.1080/01436597.2013.800738>
- LeBaron, G. ve Howard, N. (2015). *Forced labour in the global economy, Beyond Trafficking and Slavery Short Course. Volume 2*. Open Democracy. <https://hdl.handle.net/1814/38806>

- LeBaron, G. ve Rühmkorf, A. (2017). Steering CSR through home state regulation: A comparison of the impact of the UK bribery act and modern slavery act on global supply chain governance. *Global policy*, 8(S3), 15-28. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12398>
- LeBaron, G., Howard, N., Thibos, C. ve Kyristis, P. (2018). Confronting root causes: Forced labour in global supply chains. *openDemocracy*. <https://eprints.whiterose.ac.uk/126167/>
- Lusty, N. ve Richards, H. (2024). Modern slavery legislation and the limits of ethical fashion. *Cultural Studies*, 38(2), 322-347. <https://doi.org/10.1080/09502386.2022.2103165>
- Mehmood, W., Ahmad, A., Aman-Ullah, A. ve Mohd-Rashid, R. (2023). Modern slavery: A literature review using bibliometric analysis and the nexus of governance. *Journal of Public Affairs*, 23(1), e2832. <https://doi.org/10.1002/pa.2832>
- Mehra, A. ve Shay, K. (2016). Corporate responsibility and accountability for modern forms of slavery. *Journal of International Criminal Justice*, 14(2), 453-468. <https://doi.org/10.1093/jicj/mqw023>
- Mende, J. (2019). The concept of modern slavery: definition, critique, and the human rights frame. *Human Rights Review*, 20(2), 229-248. <https://doi.org/10.1007/s12142-018-0538-y>
- Nardella, G., Surdu, I. ve Brammer, S. (2023). What happens abroad, stays abroad? Exploring how corporate social irresponsibility in domestic and international markets influences corporate reputation. *Journal of World Business*, 58(4), 101420. <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2022.101420>
- Nestle Cocoa Plan. (2019). *Tackling child labor 2019 report*. <https://tinyurl.com/5cbub349>
- Nikolova, V. ve Arsić, S. (2017). The stakeholder approach in corporate social responsibility. *Engineering Management*, 3(1), 24-35. https://www.bor030.net/wp-content/slike/Engineering_management_vol_3_1_2017.pdf#page=27
- Nolan, J. ve Bott, G. (2018). Global supply chains and human rights: Spotlight on forced labour and modern slavery practices. *Australian Journal of Human Rights*, 24(1), 44-69. <https://doi.org/10.1080/1323238X.2018.1441610>
- Nudie Jeans. (2021). *Nudie Jeans social report 2021*. <https://tinyurl.com/2tchye3p>
- Odia, J. (2020). Modern slavery in the global supply chains: the challenges of legislations and mandatory disclosures. García-Alcaraz, J., Sánchez-Ramírez, C., Avelar-Sosa, L. ve Alor-Hernández, G. (Ed.), *Techniques, tools and methodologies applied to global supply chain ecosystems* içinde (s. 53-72). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-26488-8_3
- O'Rourke, D. (2003). Outsourcing regulation: Analyzing nongovernmental systems of labor standards and monitoring. *Policy Studies Journal*, 31(1), 1-29. <https://doi.org/10.1111/1541-0072.00001>
- Patagonia Inc. (2023). *Patagonia, Inc. Statement on modern slavery*. <https://tinyurl.com/mu93s7ye>
- Phung, K. ve Crane, A. (2018). The business of modern slavery: Management and organizational perspectives. Clark, J. B. ve Poucki S. (Ed.), *The SAGE handbook of human trafficking and modern day slavery* içinde (s. 177-195). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781526436146.n9>
- Porter, M. E. ve Kramer, M. R. (2006). The link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harvard Business Review*, 84.12: 78-92. <https://tinyurl.com/2swz5629>
- Rioux, S., LeBaron, G. ve Verovšek, P. J. (2020). Capitalism and unfree labor: A review of Marxist perspectives on modern slavery. *Review of International Political Economy*, 27(3), 709-731. <https://doi.org/10.1080/09692290.2019.1650094>
- Schwartz, M. S. (2013). Developing and sustaining an ethical corporate culture: The core elements. *Business Horizons*, 56(1), 39-50. <https://doi.org/10.1016/j.bushor.2012.09.002>
- Sigmon, J. N. (2008). Combating modern-day slavery: Issues in identifying and assisting victims of human trafficking worldwide. *Victims and Offenders*, 3(2-3), 245-257. <https://doi.org/10.1080/15564880801938508>
- Sinclair, A. ve Nolan, J. (2020). Modern slavery laws in Australia: Steps in the right direction?. *Business and Human Rights Journal*, 5(1), 164-170. <https://doi.org/10.1017/bhj.2019.7>

- Smith, A. ve Johns, J. (2020). Historicizing modern slavery: Free-grown sugar as an ethics-driven market category in nineteenth-century Britain. *Journal of Business Ethics*, 166(2), 271-292. <https://doi.org/10.1007/s10551-019-04318-1>
- Sparkes, R. (2003). *Socially responsible investment: A global revolution*. John Wiley Sons.
- Stevenson, M. ve Cole, R. (2018). Modern slavery in supply chains: a secondary data analysis of detection, remediation and disclosure. *Supply Chain Management: An International Journal*, 23(2), 81-99. <https://doi.org/10.1108/SCM-11-2017-0382>
- Stringer, C. ve Michailova, S. (2018). Why modern slavery thrives in multinational corporations' global value chains. *Multinational Business Review*, 26(3), 194-206. <https://doi.org/10.1108/MBR-04-2018-0032>
- Szablewska, N. ve Kubacki, K. (2023). Empirical business research on modern slavery in supply chains: A systematic review. *Journal of Business Research*, 164, 113988. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113988>
- The Consumer Goods Forum. (2018). *Guidance on the Priority Industry Principles*. <https://tinyurl.com/zaybfjhh>
- The Consumer Goods Forum. (2020). *Business actions against forced labor*. <https://tinyurl.com/3udxyak4>
- Theron, C. (2022). The role of business in the exploitation and rehabilitation of victims of modern slavery. Murphy, C. ve Lazzarino, R. (Ed.), *Modern Slavery and Human Trafficking* içinde (s. 73-92). Policy Press. <https://doi.org/10.51952/9781447363668.ch004>
- Tzvetkova, M. (2002). NGO responses to trafficking in women. *Gender & Development*, 10(1), 60-68. <https://doi.org/10.1080/13552070215893>
- Walker, M. R. (2019). *Protecting the workforce: A defense of workers' rights in global supply chains*. Rowman & Littlefield.
- Yagci Sokat, K. ve Altay, N. (2023). Impact of modern slavery allegations on operating performance. *Supply Chain Management*, 28(3), 470-485. <https://doi.org/10.1108/SCM-08-2021-0387>
- Yeates, N. ve Pillinger, J. (2019). *International health worker migration and recruitment: global governance, politics and policy*. Routledge.